

ПІДХІД «ЄДИНЕ ЗДОРОВ'Я» У СФЕРІ КОМУНІКАЦІЇ: ВІД УСВІДОМЛЕННЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Балашов Костянтин В'ячеславович,

доктор філософії (222 Медицина)

завідувач відділу комунікацій та маркетингу,

Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Слабкий Геннадій Олексійович,

доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри наук про здоров'я,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гульчій Олеся Петрівна

доктор медичних наук, професор,

проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва,

Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Вступ. Розбудова системи комунікації щодо здоров'я залишається актуальним для України завданням: йдеться і про комунікацію з населенням, і про посилення міжвідомчої комунікації з метою впровадження підходу «Єдине здоров'я». Пандемія COVID-19 та широкомасштабна воєнна агресія привернули увагу до кризового сегменту комунікації, водночас міжнародний досвід доводить, що основою ефективної комунікації під час криз є системна розбудова комунікаційної спроможності у міжкризовий період. Інтегральним індикатором ефективності цього процесу є формування кредиту довіри до системи охорони здоров'я та окремих її представників, який може бути задіяний у кризовій ситуації для збереження контрольованості.

Мета роботи. На основі аналізу міжнародної та вітчизняної наукової літератури, власних досліджень, документації надати бачення основних кроків, необхідних для системного розвитку комунікаційної спроможності сфери охорони здоров'я України, орієнтованого на імплементацію підходу «Єдине здоров'я».

Матеріали та методи. Проаналізовані дані спільного дослідження Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, Ужгородського національного університету та ГО «Асоціація профілактики та лікування неінфекційних епідемічних захворювань» щодо основних психоповедінкових чинників, пов'язаних зі ставленням до здоров'я, серед дорослого населення (n=402) та лікарів (n=175). Зокрема встановлені частота

отримання інформації про здоров'я з різних джерел та довіра до неї, готовність до зміни способу життя тощо.

Дані згаданого дослідження були зокрема враховані у роботі місії та під час підготовки фінального звіту місії Спільного зовнішнього оцінювання, яке проводилося в Україні 2021 р. під егідою Європейського регіонального бюро ВООЗ. Фінальний звіт Спільного зовнішнього оцінювання містить аналіз сильних та слабких сторін України за 19-ма технічними сферами (зокрема, щодо комунікації ризику та підготовки кадрових ресурсів), а також перелік пріоритетних заходів, спрямованих на розвиток спроможності ефективно реалізовувати рекомендації Міжнародних медико-санітарних правил.

Результати та обговорення. Дані досліджень [1,2] свідчать, що система охорони здоров'я має значний кредит довіри у питаннях здоров'я серед населення і залишається лідером серед джерел отримання інформації. Зокрема, лікарям довіряє 63,7% населення [2].

Водночас, існують три комунікаційні проблеми, які перешкоджають ефективно використовувати це ресурс:

1. Дефіцит комунікативних навичок лікарів (знижує ефективність комунікації між лікарем та пацієнтом);
2. Дефіцит міжсекторальної комунікації (зумовлює недостатню узгодженість дій, спрямованих на захист здоров'я, між лікарями та представниками інших галузей);
3. Дефіцит надійних джерел інформації для лікарів, в т.ч. через недостатнє володіння іноземними мовами або дефіцит часу (неповна відповідність наявних можливостей безперервного професійного розвитку наявним потребам лікарів, зокрема щодо доступу до актуальної інформації про поточні проблеми сфери охорони здоров'я).

Результати проведених наукових досліджень та їх обговорення в межах експертних груп та місії Спільного зовнішнього оцінювання [3] дозволяють зробити висновок про необхідність створення більш комплексного бачення (згідно з підходом «Єдине здоров'я»), що орієнтується на можливість впровадження

стандартних операційних процедур (типових практик) у діяльність залучених до реагування на надзвичайні ситуації фахівців: лікарів та управлінців сфери охорони здоров'я, представників Державної служби з надзвичайних ситуацій, ветеринарної служби, журналістів, представників державної та місцевої влади тощо.

Стратегічними напрямками, що сприятимуть поетапному вирішенню згаданих трьох проблем є:

1. Розширення спектру безперервного професійного розвитку лікарів за напрямом комунікацій у рамці, окресленій в [4], та розробка комплексних заходів з підготовки кадрів для здійснення комунікації про здоров'я. Критичною є участь у цьому процесі медичних закладів вищої освіти, що забезпечить наскрізність підготовки з комунікацій (в магістратурі, інтернатурі, аспірантурі та в процесі безперервного професійного розвитку);

2. Розробка стандартних операційних процедур міжсекторальної та міжвідомчої взаємодії з подальшим їх відпрацюванням у симуляційних тренінгах (важливо, щоб такими тренінгами була охоплена більшість персоналу, зокрема на національному, регіональному та місцевому рівнях, оскільки підвищення фахової підготовки лише окремих працівників не дозволить запровадити інновації системно);

3. Створення аналітичного центру чи проекту (проектів), що забезпечуватимуть лікарів надійною інформацією з питань актуальних проблем сфери охорони здоров'я. Йдеться про моніторинг у реальному часі та аналіз світової проблематики, визначення актуальної для України проблематики, оперативні пошук, адаптацію або розробку інформаційних матеріалів для пацієнтів. Також до цього напрямку належить створення вебресурсу, що надаватиме інформацію про соціальні та поведінкові детермінанти здоров'я, концепція якого зараз розробляється в НУОЗ України імені П.Л. Шупика.

Важливим компонентом у забезпеченні системності та незворотності пропонувананих змін є залучення до розробки та впровадження такої системи усіх залучених стейкхолдерів: міжнародних організацій, благодійних фондів, органів

державної та місцевої влади, професійних та пацієнтських асоціацій і безперечно – закладів вищої освіти, які готують фахівців галузі знань 22 Охорона здоров'я. Таке широке представництво рекомендоване у фінальному звіті Спільного зовнішнього оцінювання як формат, що може забезпечити врахування більшості перешкод та забезпечити максимальну залученість і прихильність усіх залучених сторін до ухвалених рішень.

Висновки. Впровадження підходу «Єдине здоров'я» передбачає комплексність, мультисекторальність та багаторівневність пропонованих заходів. На сьогодні напрям комунікації в охороні здоров'я представлений окремими кращими практиками, які потребують значного масштабування, деталізації та інтеграції з чинними стандартними операційними процедурами. Детальний аналіз цього напрямку, його сильні та слабкі сторони, а також пріоритетні для впровадження заходи визначені у звіті Спільного зовнішнього оцінювання.

Сфера охорони здоров'я в Україні має істотний кредит довіри, що є надійним підґрунтям для розбудови системи комунікації, зокрема комунікації у випадку надзвичайних ситуацій, на базі установ охорони здоров'я та громадського здоров'я. Важливо забезпечити працівників охорони здоров'я належною доказовою інформацією, надати можливості безперервного професійного розвитку комунікаційних вмінь, а також розробити та апробувати на національному, регіональному та місцевому рівнях систему мультисекторальної комунікації у разі надзвичайних ситуацій, що сприятиме підвищенню рівня життя населення, виконанню зобов'язань України в частині впровадження Міжнародних медико-санітарних правил та посилить спроможності щодо подолання медичних наслідків війни, зокрема у сфері психічної та фізичної реабілітації.

Список використаної літератури

1. Знаменська М. А. Медико-соціальне обґрунтування системи комунікацій в охороні здоров'я : дис. ... д-ра мед. наук : 14.02.03. Київ, 2015. 325 с.

2. Балашов К. В. Детермінанти та обґрунтування моделі ефективної комунікації ризиків неінфекційних захворювань: дис. ... д-ра філософії : 222 Медицина. Ужгород, 2023. 267 с.

3. Спільне зовнішнє оцінювання ключових спроможностей України у рамках ММСП. Звіт місії 29 листопада — 3 грудня 2021 року. ISBN 978-92-4-001823-5. World Health Organization. Geneva, 2022. 106 с.

4. Балашов К.В., Шевченко Л.Г., Захарова Н.М., Туряниця С.М., Пасенко М.С., Цехмістер Я.В., Слабкий Г.О., Гульчій О.П. Підготовка майбутніх лікарів з комунікацій: від зв'язного мовлення до управління та лідерства у галузі. *Вісник соціальної медицини та організації охорони здоров'я*. 2022. № 1. С. 55–63. DOI: 10.11603/1681-2786.2022.1.13076